

Samenwerken in de opvoeding: Hoe doen ouders in Vlaanderen dat?

Karla Van Leeuwen | Prof | KU Leuven

Coparenting = samenwerkingsrelatie in opvoeden

- Het samen opvoeden door opvoedingsfiguren, los van hun financiële, wettelijke, partner- of emotionele relatie
- Verschillend van wettelijke co-ouderschapsregeling

Kwalitatief onderzoek: Samenwerken in de opvoeding

*Masterproeven Pedagogische
Wetenschappen (2022) o.l.v. Karla
Van Leeuwen (KUL)*

*Studenten: Eline Bullynck, Fleur
Debrabander, Stephanie Nelis, Floor
Nullens, Hanne Vancauwenbergh*

Citaten uit interviews met ouders over coparenting

- **Ondermijning**

- *Een vader: “Dus wat wij zeker proberen toe te passen is dat we elkaar niet tegenspreken in het bijzijn van de kinderen.”*

- **Ondersteuning**

- *Situatie na scheiding, waarbij kind klaagt over de andere ouder. Een moeder: “Meestal zeg ik dan ‘ben je nu niet een beetje aan het overdrijven, want ik ken je papa, ik heb er ook lang mee samengewoond en ik weet dat hij niet dit of dat zou doen’. Maar natuurlijk, als het iets ernstigs is, zal ik ook wel zeggen van, weet je wat ik ga hier geen mening geven, ik zal er zelf eens over praten met papa zodat ik weet hoe het in mekaar zit.”*

- **Roldefiniëring**

- *Een plusmoeder: “Ja nu hebben we zo eigenlijk (maakt aanhalingstekens met vingers) afgesproken dat ik meer inspraak heb over de huisregels en andere dingen zoals school of hobby’s ofzo, dat is iets dat mijn man dan met zijn ex regelt. ... binnen de huisregels staan we gelijk, wat er buiten valt, is het dan vooral mijn man die het laatste woord heeft, ja.”*

- Taakverdeling

- *Mama: “Maar het enige waar ik mij soms in kan opjagen in onze samenwerkingsrelatie is dat ik als mama alles moet regelen. Je weet wel. Er moet een babysit zijn, ik moet dat regelen en die contacteren.”*

- Eensgezindheid in de opvoeding

- *Moeder van dochter 16 jaar “Als we dan discussies hebben, is het vooral omdat hij vindt dat de kinderen hetzelfde mogen als wat hij vroeger mocht, maar ik vind dat hij lossier moet worden en mee moet gaan met de tijd. Vroeger bij hem waren ze veel strenger”.*

Gezinsenquête 2021: Samenwerken in de opvoeding

*Karla Van Leeuwen (Gezins-
en orthopedagogiek, KU
Leuven)*

*Kathleen Emmery
(Kenniscentrum
Gezinswetenschappen,
Odisee)*

*Kim Bastaits (Onderzoek
Sociaal Werk, Hogeschool
PXL)*

Coparenting met huidige partner

Participanten

Deelsteekproef: 1.852 respondenten met partner en kind(eren) die vragenlijst invulden over coparenting met huidige partner

Alle respondenten hebben een partner, maar wonen er niet altijd mee samen

78,8% intact gezin

4,9% alleenstaande ouder met een parterrelatie

16,4% samengesteld gezin

Relatie tot kind

94,0% eigen kind

5,5% stiefkind

0,4% adoptiekind

0,1% pleegkind

Hoe is coparenting met huidige partner onderzocht?

- Vertaling van de Coparenting Relationship Scale (Feinberg et al., 2012)
- Verkorte versie 14 vragen: hogere score = positievere samenwerkingsrelatie
- 7-puntenschaal (van 'niet waar' tot 'heel erg waar')

Bevestiging van de opvoeding van de partner	0-2 (niet tot een beetje waar)	3	4-6 (enigszins tot heel erg waar)
<i>Ik vind dat mijn partner een goede ouder is</i>	2,7	1	96,3
<i>Mijn partner besteedt veel aandacht aan dit kind</i>	6,6	4,2	89,1
Verbondenheid in de samenwerkingsrelatie			
<i>De relatie met mijn partner is nu sterker dan voordat we dit kind hadden</i>	26,5	9,7	63,9
<i>We groeien en ontwikkelen samen door onze ervaringen als ouders</i>	10,2	6,1	83,6
Verdeling van de zorg tussen partners			
<i>Mijn partner doet graag leuke dingen met dit kind maar laat de vervelende klusjes aan mij over (-)</i>	65,2	7	27,8
<i>Mijn partner neemt geen eerlijk aandeel op in de opvoeding van dit kind (-)</i>	91,7	2,1	6,2
Overeenkomsten in het opvoeden tussen partners			
<i>Mijn partner en ik hebben dezelfde doelen voor dit kind</i>	6,2	2,9	90,9
<i>Mijn partner en ik hebben verschillende ideeën over hoe we dit kind willen opvoeden (-)</i>	74,8	4	21,3
Ondermijnen van de opvoeding van de partner			
<i>Mijn partner probeert te laten zien dat hij of zij beter is in het zorgen voor dit kind dan ik (-)</i>	90,9	2,1	6,9
<i>Mijn partner ondermijnt mijn manier van opvoeden (-)</i>	92,1	2,2	5,7
Ondersteuning van de opvoeding van de partner			
<i>Mijn partner waardeert mijn harde werk om een goede ouder te zijn</i>	6,5	3,5	90
<i>Mijn partner geeft me het gevoel dat ik de best mogelijke ouder ben voor dit kind</i>	10,9	6,5	82,6
Blootstelling van het kind aan conflicten tussen de ouders			
<i>Ruzie maken over uw relatie of huwelijk (de ruzie gaat niet over uw kind), in het bijzijn van dit kind.</i>	97,7	0,8	1,4
<i>Eén van u, of beiden, zegt gemene of kwetsende dingen tegen elkaar, in het bijzijn van dit kind</i>	98,3	1,3	0,4

Onderzochte gezins-, ouder- en kindkenmerken in relatie tot coparenting

Factor	Construct
Gezin	Tevredenheid met de samenstelling van het gezin
	Tevredenheid combinatie werk & gezin
	Algemeen Gezinsfunctioneren
Partnerrelatie	Relatiekwaliteit: consensus, satisfactie, cohesie
	Algemene relatietevredenheid
Opvoeding	Beleving: verrijking, isolatie, instrumentele kost
	Tevredenheid
Kind	Internaliserend en externaliserend gedrag van 1 kind in het gezin tussen 3 en 18 jaar
Ouder	Psychische gezondheid en vitaliteit
	Algemene gezondheid

Samenhang tussen coparenting en gezins-, ouder- en kindkenmerken

- Factoren die significant samenhangen met coparenting, geordend van sterkst naar zwakst
 - Tevredenheid met de partnerrelatie
 - Algemeen gezinsfunctioneren
 - Probleemgedrag kind
 - Geslacht ouder (vrouwen: lagere coparenting dan mannen)
 - Herkomst niet-EU (niet-EU: lagere kwaliteit coparenting)
 - Isolatie als opvoedingsbeleving (zwak verband)
 - Kost als opvoedingsbeleving (zwak verband)
- Niet significante factoren:
 - Psychische gezondheid ouder, tevredenheid gezin-werk balans, alleenstaande ouder, opvoeding als verrijking ervaren, geslacht kind

Coparenting ex-partners

Participanten

Totale steekproef

26% 1 ex-partner waarmee kind(eren);

2,8% meer dan 1 ex-partner waarmee kind(eren)

663 participanten vulden Coparenting scale in

3,9% intact gezin

59,0% alleenstaande
ouder met
partnerrelatie

30% samengesteld

7,1% geen kinderen
(meer) in het gezin

Hoe is de coparenting relatie met ex-partners onderzocht?

- Vertaling van de Coparenting Scale (Ahrons, 1981)
- 10 items
- 2 subschalen: Conflict en Steun

Overzicht van de samenwerkingsrelatie in de opvoeding met de ex-partner

Coparenting ex-partners	nooit tot zelden	soms	vaak tot (bijna) altijd
Wanneer u en uw ex-partner over de opvoeding van jullie kind(eren) praten, eindigt dat in ruzie?	59	22,2	18,9
Wanneer u en uw ex-partner over de opvoeding van jullie kind(eren) praten, is de sfeer vijandig en boos?	64,6	19,9	15,5
Wanneer u en uw ex-partner over de opvoeding van jullie kind(eren) praten, is het gesprek stressvol en gespannen?	50,5	25,9	23,6
Hebben u en uw ex-partner een verschillende mening over de opvoeding van jullie kind(eren)?	35,6	34	30,4
Zoekt u hulp bij uw ex-partner wanneer u hulp nodig heeft bij de opvoeding van jullie kind(eren)?	63,9	23,5	12,6
Steunt uw ex-partner u bij de opvoeding van jullie kind(eren)?	36,4	21,4	41,8
Steunt u uw ex-partner bij de opvoeding van jullie kind(eren)?	22,8	23,5	53,7
Indien uw ex-partner een kleine en tijdelijke wijziging wil in de verblijfsregeling, bent u dan inschikkelijk?	11,3	9,6	79
Indien u een kleine en tijdelijke wijziging wil in de verblijfsregeling, is uw ex-partner dan inschikkelijk?	24,6	19	56,4
Heeft u het gevoel dat uw ex-partner u begrijpt en ondersteunt bij uw specifieke noden als ouder?	40,7	23	36,3

Conclusies & suggesties gezinsenquête

- Sterke samenhang tussen partnerrelatie, gezinsfunctioneren en coparentingrelatie
 - Bij ondersteuningsinitiatieven: focus weloverwogen kiezen: partnerrelatie, coparentingrelatie, ouder-kindrelatie (opvoeding)?
- Na scheiding:
 - Bij de meeste ouders is de coparentingrelatie (eerder) positief, maar een groep van ouders rapporteert wel moeilijkheden
 - Bij 13% ex-partners blijvende ernstige conflicten (Pasteels & Bastaits, 2021)
 - Dit pleit voor aangepaste interventies naargelang de omstandigheden
 - Inzetten op samenwerkingsrelatie opvoeding of parallel ouderschap

Hulpverlening: Coparenting bij niet/laag- tot (hoog-)conflictueuze scheidingen

*Bachelorproef Pedagogische
Wetenschappen (2023) o.l.v. Karla
Van Leeuwen (KUL) en Sofie Eerlings
(EXPOO)*

*m.m.v. studenten Lauren Billestraet,
Eva De Braekeleer, Mirthe
Grosemans, Marte Jaspers, Ine
Lamberechts, Marthe Reyms, Helene
Tilmans*

Resultaten bevraging werkveld

- Verwarring of misvattingen
 - over oa. de termen 'niet-conflictueus' ouderschap, coparenting
 - Heeft geleid tot aanpassing deelpagina 'Veel gebruikte termen en hun betekenis' op <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/scheiding>
 - bij velen (ruimer dan HV) leeft idee dat gescheiden ouders samen moéten werken in de opvoeding van hun kinderen
 - een goed geregelde scheiding, betekent niet dat coparenting in de toekomst zonder problemen verloopt
- Hulpverleners vinden dat er meer aandacht naar de kinderen binnen het scheidingsproces moet gaan, als volwaardige actoren
 - kinderen leren omgaan met scheiding, kinderen beschermen indien nodig, perspectief van kinderen binnenbrengen

Resultaten bevraging werkveld

- Hulpverleners hebben nood aan vaardigheden:
 - veiligheid en vertrouwen bieden, kunnen directief zijn, meerzijdige partijdigheid
- Hulpverleners hebben nood aan een overzicht van reeds bestaande interventies
 - overzicht op <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/scheiding>

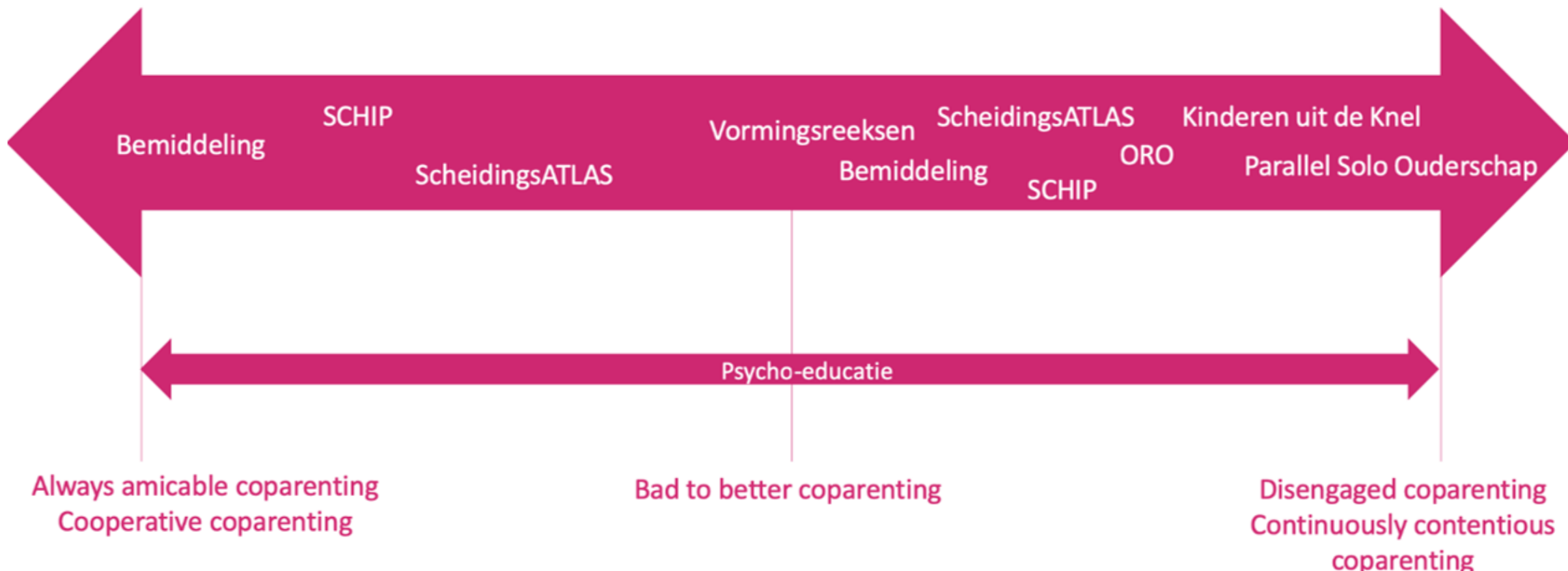
Overzicht interventies

	Wie betrokken?					Situatie?	
	Eén ouder	Beide ouders	Netwerk	Kind	Groep	Laag/niet	(Hoog-)conflictueus
Bemiddeling		x				x	x
Psycho-educatie	x	x	x	x	x	x	x
SCHIP-aanpak		x				x	x
OuderschapsReorganisatieOverleg	x		x				x
Parallel Solo Ouderschap	x						x
ScheidingsATLAS		x			x	x	x
Kinderen uit de Knel		x	x	x	x		x
Hoogspanning in Huis (vormingsreeks)	x	x			x	x	
Een thuis in twee huizen (vormingsreeks)	x	x			x	x	
Veerkrachtig ouderschap na scheiding (vormingsreeks)	x	x			x	x	

Overzicht interventies op continuuum

Niet-/laag-
conflictueus

Hoog-
conflictueus

Conclusies

To do's voor de toekomst

- Verdere sensibilisering, correcte informatie, mythes doorbreken
 - voor alle betrokkenen!
- Goede praktijken m.b.t. de samenwerkingsrelatie in de opvoeding op papier zetten
 - Inspiratie bieden, overdraagbaarheid bevorderen
- Samenwerking tussen juridische dienst- en hulpverlening
- Evaluatie van interventies